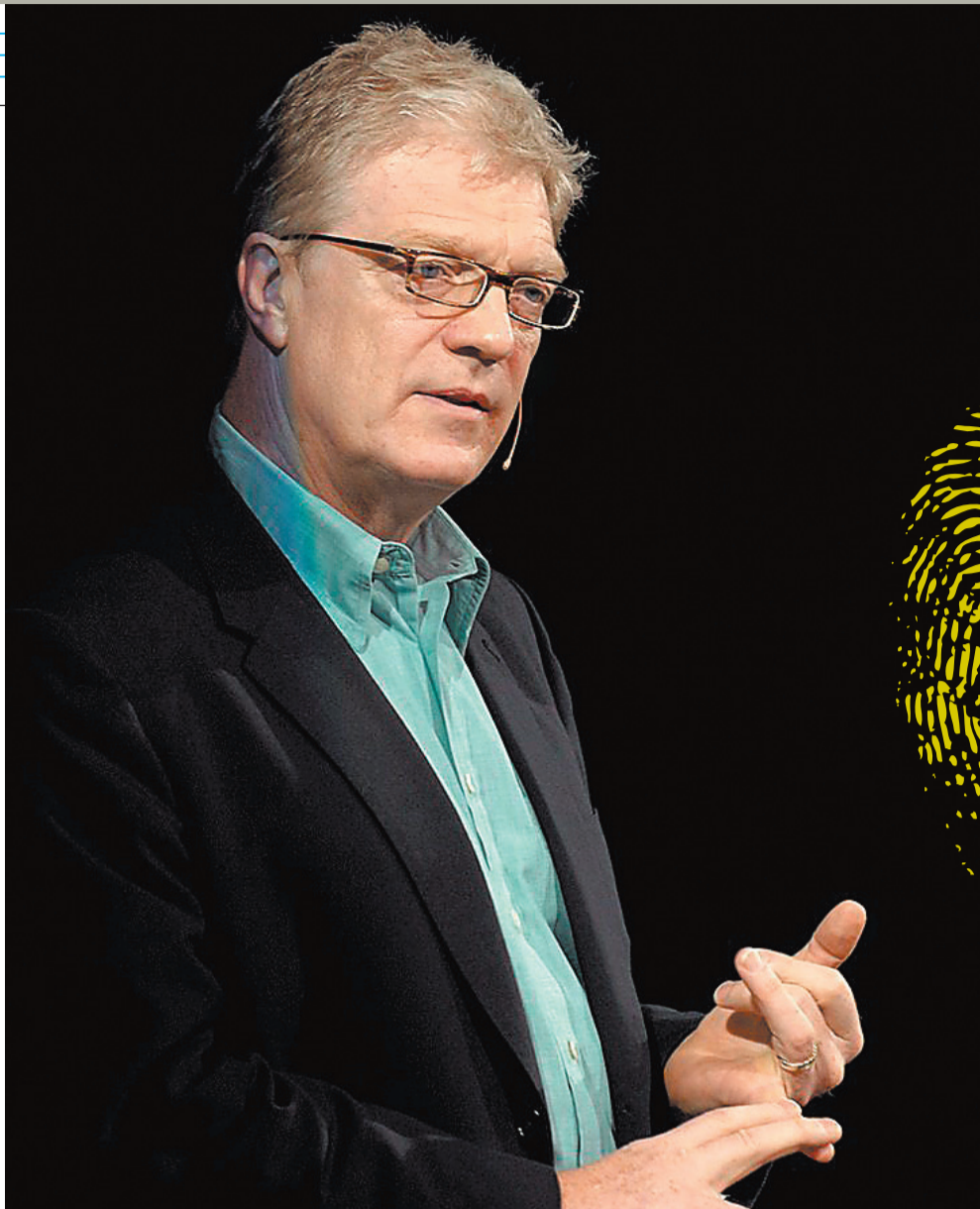

קן רובינסון. "אני לא אומר שצריך לשכור לעבודה את זה שיש לו תספורת מאוד יצירתית ולא את זה עם התואר הרלבנטי, אבל אני חייב לראות את התספורת"

האמיתית, ולהיות באלמנט פירושו להצליח להגיע למיצוי המלא והמאוד מספק שלה.

"את זכות אנושית בסיסית, להיות שם", הוא טוען. "אנשים שנמצאים באלמנט מלאי חיוניות. הם מאבדים את תחושת הזמן וחשים הרמוניה עם העיר. לם האלמנט לוקח אותם מעבר לחוויות הרגילות של הנאה או שמחה – לא מדובר בצחוק, זמנים טובים, שסקיעות ומסיבות. כאנשים נמצאים באלמנט שלהם הם שקועים בחוויה, מרוכזים בדרך. הם מתחברים באופן הכי בסיסי לעצמם, לייעוד שלהם".

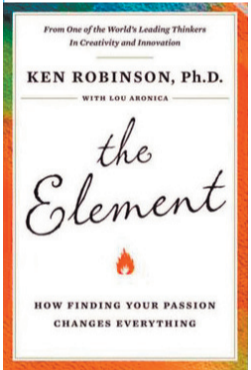
והי תמצית התיאוריה של רובינסון, שהתפרסמה לפני חודשיים ב"The Element How Finding Your

Passion Changes Everything", הספר שכתב עם לו ארי ניקה. זהו ספר המשך ל"be Creative Out of Our Minds: Learning to be Creative" שהוציא רובינסון ב-2001; שם הוא העמיק ביצירתיות, הפעם הוא מתעכב על הרכיב הסורי במתכון של האלמנט: התשוקה. לטענתו, התשוקה נגישה לכולם, במקצוע או בתחביב שלהם, והיא יכולה לבוא לידי ביטוי בכל תחום – מראית חשבון עד גננות, ממכונאות רכב עד עבודה סוציאלית. בלי תשוקה לא תיתכן הנאה אמיתית ושלמה ממה שעושים, לא תיתכן יצירתיות פורצת, לא ייתכן האלמנט. כמו הספר הקודם, גם הפעם רובינסון קומוניקטיבי, חריף ומרבה להיעזר בדרוגמאות ובמחקרים. וכמו הספר הקודם, גם "האלמנט" טיפס במהרה לראש

רשימת רבי המכר וקצר שבחים.

רובינסון לא רק מדבר; חייו הם מסע אישי בעקבות האלמנט. הוא נוהג להביא שלל דוגמאות מילדותו, נעוריו, בגרו תו וחי אשתו ולדוריו. "גם אני וגם אריק קלפטון תחלנו לנגן בגיטרה באותו גיל ושנינו נהנים מה, אבל הוא היה מוכשר", היא אות הדרכים החינניות ביותר שלו להבהיר את הרעיון. מכיוון אחד, כשהוא חוזר מהקונקרטי למופשט, הוא כותב: "יצירתיות היא רמיון יישומי. זה תהליך שעשוי להיות קשה או מתסכל, אבל יש בו משהו בסיסי שגורם לנו הנאה ומעורר בנו עניין. יצירתיות אמיתית היא קונצרט גופני, שמשלב היגיון עם תתמדוע ועם יכולת פיתית ומנטלית להגשים רעיון מסוים; להפוך אותו מרמיון למציאות.

עטיפת הספר

”

כשאנשים נמצאים באלמנט הם מלאי חיוניות ומאבדים את תחושת הזמן. הם שקועים בחוויה, מרוכזים בדרך. הם מתחברים באופן הכי בסיסי לעצמם, לייעוד שלהם"

ואלו כמה מכללי היצירתיות, לפי רובינסון: צאו מהשגרה, שימו לב לסביבה שלכם, דברו עם אנשים חדשים, נסו להיזכר מתי הייתם מאושרים, אל תדאגו לפרנסה ועזבו את התירוצים

"הם ירדעו בעוד רגע"

מעטים האנשים המבוגרים שמעוים לנהוג כך, החמוד יותר: מעטים האנשים המבוגרים שעדיין חושבים כך. אבל רובינסון הוא אופטימסטי: הוא מנהל מלחמה על האלמנט באמצעות מלחמה על התשוקה והיצירתיות, והחיות הראי שונה היא זו שיש לה אדם נלהם על עצמו. "מבוגרים מאבדים את האמונה לטעות, וזה בא לידי ביטוי בקריירה שלהם; כך אנחנו מנהלים חברות. המפתח ליצירתיות הוא רמיון, ולכן צריך להרחיב את טווח החוויות וההתנסויות שלך. המחשבה דורשת אימון והזנה, כמו שספורטאי חייב לאמן את גופו ולהקפיד על תזונה נכונה. שנית, כאומר, חשוב לאהוב את התחום שבו את עוסקת. האנשים היצירתיים אהבים את החומר שאיתו הם מתעסקים".

או כל הרעיון של השראה הוא מיתוס? סופורים כמו "הלבתי בחורשה ופתאים בנחה עליי סימפוזיאה נהדרת" לא קורים במציאות?

"היתי שמח לראות את העץ שממנו גופלות סימפון ניות נהדרות. מובן שיש השראה, אבל מרבית הרעיונות לא מגיעים מושלמים. הסיפור של ריצ'רד פיינמן והצלחת

היום במערכות שותפות לדבר עבירה, כמו מקומות עבודה, ונשלטים על ידי אותם כללי קונפורמיזם וסטנדרטיזציה שהפנמנו. "מערכת החינוך בולעת את הילדים, הופכת אותם להומוגניים ונוטה לרכא את אלה שבולטים מהמון. לילדים יש יכולת בלתי נתפסת לחושנות, לכל הילדים יש כישרונות נפלאים – ואנחנו מבזבזים אותם ללא רחם. ילדים לוקחים סיכונים. אם הם לא יודעים משהו – הם ינסו. הם לא מפחדים לטעות ומי שלא טועה – לעולם לא יגהג רעיון מקורי".

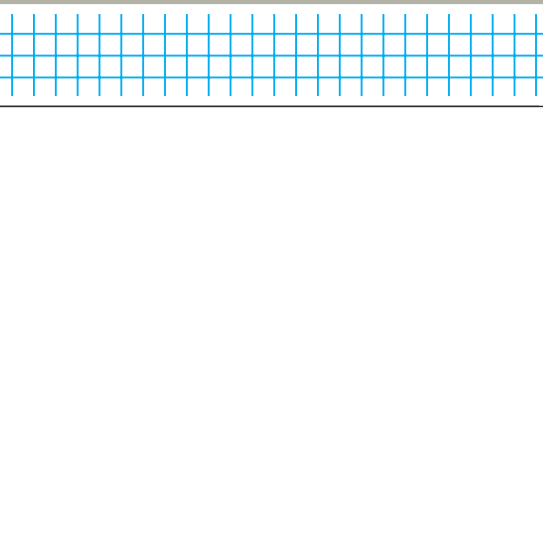
כדי להרגיש, רובינסון נוהג לספר על "ילדה קטנה, בת שש, שיושבת בעיבוד ומצירת. המורה שואלת אותה מה זה, והיא עונה לה שהם אלוהים. המורה אומרת לה: 'מה זאת אומרת, אף אחד לא יודע איך אלוהים נראה'. הילדה עונה: 'אבל כו שטובה לך'".

מהגן לאוניברסיטה ולעבודה ולמוות

החיות הבאה במלחמה על היצירתיות היא הסביבה. רובינסון טוען כי קשה מאוד למצוא את האלמנט ללא סביבה תומכת, וזה גם הטיפ המרכזי שלו כיועץ לחברות מסחריות: "אני יכול להכריח משהו להיות יצירתי או מוכשר, ממש כמו שנגן לא גורם לצמח לצמוח. אתה יכול רק לספק לו את התנאים הטובים ביותר לגדול ולהתפתח. ההגדרות והציפיות המוקדמות, המבחינה הזאת, הן אויב. "אני לא אומר שצריך לשכור לעבודה את זה שיש לו תספורת מאוד יצירתית ולא את זה עם התואר הרלבנטי, אבל אני חייב לראות את התספורת".

העמדה הזאת מתחברת היטב לגישה הרווחת בעולם הניהול, שמרגישה את החרשנות. "זה עיקרון כלכלי", הבהיר רובינסון באחת מהרצאותיו. "החברות שישדרו יהיו אלה שישכילו להיות יצירתיות, חדשניות וגמישות. לכן אנשים שעשו דברים לפי הספר מתרסקים במשבר הכלכלי". הרי החיים לא מעלהים כפי שיש, הוא מזכיר, מהגן לאוניברסיטה לעבודה ולמוות.

הקו הישר שמהגן לאוניברסיטה הוא החיות הבורעות ביותר של רובינסון, מבקר חריף של מערכת החינוך. "בקליפורניה מוציאים יותר כסף על מערכת הכליאה מעל חינוך. זה לא אנשי", הוא טוען. "משאבים אנשיים, כמו משאבים טבעיים, נמצאים בעומק; צריך לחפור כדי למצוא אותם". ובתי הספר עושים בדיוק את ההפך: הולכים על לק בר במקום על לחפור. "מערכת החינוך נכשלה כי היא העלמה ממה שהופך בני אדם לבעלי ייחוד ומנעה מהם לפתח את היכולות והיכולות הטבעיים שלהם". ההצעה שלו – שאותה הוא משוקק בחיבי העולם, כממצה וכיועץ לממשלות שונות, ובחן ממשלת בריטניה, מולדתו – היא

ל"השכלה על פי האלמנט". רובינסון ממליץ לבטל את ההורכיה שמציבה מקצועות מסוימים – את הכלכליים שביניהם, למשל מדעים – בראש הפירמידה, וקובעת סט נדרטים אחרים לכל התלמידים. הוא דוגל במגוון, כזה שיאפשר לתלמיד הארטיסט לפרוח בלי טרור המתמטיקה, ולתלמידה הרקדנית להיות יצירתית בלי לקבל ריטלין.

כך גם נולד "האלמנט". רובינסון פגש את כוריאוגרפית העל גיליאן לין, שסיפרה לו כיצד התקשתה להכין שיעור רים והרבה להפריע למורים. "זה היה בשנות השלושים, לפני שדיברו על הפרעות קשב וריכוז. בימינו מישוה היה מורה לה לבלוע תרופות ולהירגע. אבל אז לקחו אותה למזמחה, שביקש מההורים לצאת מהחדר והפעיל את הרי דיו. גיליאן התחילה לרקוד. 'היא לא חולה', הוא דיווח לאמה, 'היא רקדנית'. גיליאן עברה לבית ספר למחול, ומצאה את מקומה". ואת האלמנט שלה. יש בתי ספר שמרצילים לעשות את זה.

"חינוך אמור להיות תהליך שבו אנחנו מתפתחים כבני אדם", אומר רובינסון. "כל קהילה – משפחה, שכונה או מדינה – זקוקה למגוון כישרונות, ולכן כל המצצועות חשובים באותה מידה". מעבר לפילוסופיה, הוא מגייס גם כאן את הטוען הכלכלי: "האירוניה היא שהפיליטיקאים חושבים שתוכנית לימודים מצומצמת ומכחני סטנדרטיים ציה הם הדרך שעסקים רוצים, אבל המנהלים מתלוננים על עובדים חסרי יצירתיות שיצאו מהמטחנה החינוכית".

הדרך לשנות את המערכת, הוא טוען, עוברת בכי תות קטנות עם יחס אישי. "המפתח הוא גמישות והתאמה אישית, ואפשר להתחיל בכך מחר בבוקר. עם כל ילד, בכל כיתה. הדבר היחיד שמשנה בבתי ספר זה איכות המורים". אבל זה עניול להעמיק את הפעילים, לאפשר רק לבעלי האמצעים להעניק חינוך כזה לילדיהם. רוב המדינות לא מצליחות לראות לחינוך ממלכתי באיכות בואת.

"אני חושב שהמדינות יכולות, ואני חושב שאין לנו ברירה. צריך רצון וכוח לשנות את הלך הרוח, וצריך לבן קוט גישה קהילתית ולא תעשייתית. המערכת לא מתאימה לעתיד שבו ילדינו יהיו, וצריך לערוך בה שינויים: להשיג תמש בצורה חכמה יותר בטכנולוגיה, לתקשר עם הקהילה והמבוגרים, להרשות לילדים לנסות ולחפור. היעדים האלה בני השגה. בסינדרפור ובפינלנד כבר עושים את זה".

אף אחד לא חיכה למרתה גרה

רובינסון עצמו הוא תוצר של מערכת החינוך הכיעורית. "אסרו עליי ללמוד אמנות כי גרמנית הייתה יותר חשובה, ושיעורי הרמה נדחו לשעות שאחרי הלימודים", הוא מספר. זה לא הפריע לו לשלכל את כישורי הרמה; בהרצאות שלו, סטרטי הווידיאו שלהן זוכות לפופולריות מרשימה באינטרנט, הוא נראה לגמרי באלמנט. מלא ביי טחון, מצחיק, חד, שופע קסם בריטי שכבר הספיק לספוג משהו מהטאץ' הוורד של לוס אנג'לס, שאליה היגר מב' ריטניה לפני שמונה שנים.

הוא גדל בליברפול, במשפחה עם שבעה ילדים, אב משותק המון המות תמיכה, שהצמיחה בו את האופטימיות והאמונה שלרבריו מהפיינים אותו עד היום. עם הרוח החיובית הזאת הוא יצא לאורך השנים מגבולות האקרמיה והחל לייצק לגופים ציבוריים ומסחריים. ועדיין, בתפיסתו, הוא קורם כל איש חינוך. זה מצחיק אותו; פעם סיפר: "אם אתה בארוחת ערב, ואתה אומר שאתה מתעסק בחינוך – בעצם, אתה לא מוזמן לארוחות ערב לעתים קרובות אם אתה עוסק בחינוך – בכל אופן, כשאתה אומר למישהו שאתה עוסק בחינוך, אתה רואה איך הדם אולד מפניו והוא אומר לעצמו: 'אוי, למה אני בערב היחיד שבו יצאתי'".

אחד הממצאים המובהקים במחקר שעשינו באוניברסיטת חיפה, שברק אתרי היכי ריוות. ניתחנו את התכונות שבני כל מין חיפשו אצל בני זוג פוטנציאליים מהמין האחר, והיה ברור כי נשים מחפשות חוש הומור מעריכותי מאד את התכונה הזאת אצל בני זוג. גברים, לעומתם, לא ממש חיפשו נשים מצחיקות; הם יצאו רציניים, ציה של אינטליגנציה. יצירתיות היא מותר האדם".

מתבונן על העולם החדש

שיזף רפאלי

נשים פחות מצחיקות מגברים. הטענה הזאת עומדת במרכז סערה שחוללה השבוע בארצות הברית דווקא ג'רמיין גריר, מהפמיניסטיות הבולטות של סוף המאה ה-20. יש לתופעה הזאת הסברים שונים, אומרת גריר, ומצטטת חלק מהן ביושב: אולי ההנאה הקצרה והמפרקת שמפיקה בדיחה טובה דומה יותר לאורגזמה הגברית מאשר לזאת הנשית; אולי זאת צורתו הפאלית של המיקרופון בידי הסטנדראפיסט; או העובדה ששנים אינן מסוגלות להשתחרר ולהשתטות; ואולי סתם כל הסברי הקש האלה. באופן בסיסי, היא טוענת, נשים הן פחות תחרותיות – וקומדיה טובה דורשת תחרות.

עצה הלאומית הכלכלית בברה"ב שישמש שר אוצר בממשל קלינטון. סאמרס הגיע לוושינגטון מבוסטון, שם היה אחד הפ' רופסורים הצעירים ביותר באוניברסיטת הרווארד. הוא ייעץ לרייגן, עבר עם קלינטון, וכשג'ורג' בוש עלה לשלטון חזר לאוניברסיטה – בויש ליהודי הראשון שמונה לנשיא הרווארד. הפרק האקדמי השני שלו נסגר לפני שלוש שנים, בהתפרטות רועשת.

אולי יתר על המידה. גריר טענה השבוע שנשים אינטליגנטיות לפחות כמו גברים, והנהגירות של ההומור בחייון אינה קשורה לנחיתות. לדבריה, היא לא באה לעורר פרובוקציה. ובכל זאת, היא עשתה זאת.

הפרובוקציה הזאת הזכיר

רה לי השבוע שני אנשים: את ושתי, ואת לורנס סאמרס. משכנס אדר, כירוע, מר-

סאמרס התייחס או למספר המועט של נשים שמחוקות בעמדות מפתח בעולם המרע והטכנולוגיה. בדיון בנושא נש' מעים קולות שונים: יש הטוענים שחוסר האיוון נובע ממחויבות נמוכה יותר של נשים לעבודה ומנהכונות שלהן להקדיש זמן רב לקריירה, אחרים מדברים על אפליה בחינוך.

ג'רמיין גריר. גם ההומור מסורס

הכוהנת הגדולה של הפמיניזם החייתה השבוע את אחד הסטריאוטיפים הכי ביקורתיים על נשים, זה שטוען שאין להן חוש הומור

בין גריר לרשתי חגגנו השי בוע את יום האשה הבינלאומי. אם היינו בוחרים ראש ממשלה אשה, היא הייתה עטוקה בימים אלה בהרכבת הממשלה. ככני

סתי ש אמנם יותר נשים מאי פעם, אבל בדיונים על חלוקת התיקים בממשלה המתגבשת לא נשמעים כמעט שמות של נשים, וזה, בחלקם, לא מצחיק.

פרופ' שיזף רפאלי הוא ראש בית הספר לניהול והמרכז לחקר חברת המידע באוניברסיטת חיפה. sheizf@rafiel.net